

"SVOBODA"

(LIBERTY.)

Weekly Paper.

The only little Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken and is the best advertising medium.

Published every Thursday at Mt. CARMEL, PA. by the "SVOBODA" Publishing Co.

All communications should be addressed to:

"Svoboda"
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплатя річна \$2.00
До старого краю 3.00

Всѣ дописи и гроші про-
симъ высылати поѣ адресу:
То "SVOBODA"
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЪ ЦО
ТЪЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРГЪ.

Entered the post office at
Mt. Carmel, Pa. as second
class mail matter.

Въ редакціи "Свободы" можна
дѣстати слѣдующі книжки:

Банадійска Русь	10
Образки зъ Америки	10
Народный рухъ Австро-Угорскихъ Русинѣвъ	15
Конституція Спол. Державъ Півночнѣи Америки	10
Де-що про права и суды въ Спол. Державѣхъ, а особливо въ державѣ Пенсильвеніи	10
"Тыжко Гаврилику"	15
Оповѣданя	15
Про водѣстуникѣвъ водѣ російского православія и ихъ пересѣлѣванія	10

(Продовження зъ стороны першом).

арештантскія роты по году а опѣсала въ ссылку въ Закавказье. Веѣ они потѣшались сѣ словами Ис. Христа: мене пересѣлѣдували, будуть пересѣлѣдувати и васъ за имя мое.

И чимъ рядъ острѣйше забирають до сектантѣвъ, котрыхъ до теперъ числено до 153, то тымъ они це больше множать сѣ. Нѣчого не помагалоу нѣ тюрьмы, нѣ ссылки, нѣ Закавказье, нѣ Сибирь або добровольно примусова еміграція въ Канаду. Видно, що тяжко боротись темной церковной силѣ въ самой богоспасающей Россіи, а ту ще имъ захотѣлось мати ам-ерик. гр. кат. Русинѣвъ, наперне котрыхъ до російско-православной церкви тутешна місія взяла собѣ за цѣль — якъ сказавъ недавній місіонарь — просвѣтителъ, недоваренный русскій священъ, Хотовицкій.

Реформа каторги и ссылки.
Недавно рознесли газеты по цѣломъ свѣтѣ, що мае завестись реформа, що до каторги и ссылки, особливо въ Сибирь; а административный способъ арештованія и ссылающа особливо политично-подозрѣлыхъ людей мае цѣлкомъ занехатись. Сибирь — послѣ гадки деякихъ — ставъ нѣбы днесъ за тѣсный для всякого рода переступниковъ, уголовныхъ, политическихъ и сектантѣвъ; — а по друге — коли неба-вомъ желѣзница зачне перебѣгати вздовжъ цѣлу Сибирь та тымъ самымъ чужа культура зачне тамъ заглядати, то заселеніи Сибиря переступниками не водповѣдне. Тымчасомъ то все неправда. Найновѣйшій вѣстп показують, що ссылка въ Сибирь тривае далше, а способъ административного павѣтъ не думаютъ покидати, о чѣмъ свѣдѣть чистенный арештованія по всѣхъ кутахъ великой Россіи, якъ: Петербургъ, Кіевъ, Варшавъ и ин.

Чому оно такъ?
Для того такъ, що російска держава зъ своимъ рядомъ належить до найтемнѣйшихъ силъ на свѣтѣ. Тамъ до свѣтла не російско-державного не допускають; тамъ нема свободы печати, слова зборѣвъ; однымъ словомъ тамъ абсолютизмъ. Той абсолютизмъ и

ту темноту підтримують: церква, войско, школа и урядъ; однимъ словомъ російско-державный патриотизмъ, який благотворительне общество и російскій панславизмъ (любовь и единство всѣхъ славянъ подъ нагайкою руского цира) выхваляють и ширять за помочю рублѣвъ мѣжъ всѣми Славянами. За подвижники церкви, школы и ряду вже чулысьте и почуете неравъ, а теперъ оповѣмъ зъ житія войскового.

Выхване войсковое полягае въ томъ, що зъ чоловіка мае стати послушна машина, а кромѣ того вмовляють въ него войсковую честь, котра есть нипа у жовнѣра, а инше у офицера (офицерскій гоноръ). Оскільки се добре, то знаемо зъ тыхъ надужитъ, якихъ допускають сѣ воляки на цѣвляхъ въ конституціонныхъ державахъ. А що доперва думати въ Россіи, де каждый офицеръ выставае свою честь только за царя. Войскова пиха нѣбы той гоноръ найбільше дають сѣ въ заки на окраинахъ Россіи, де народъ чужій або мѣшаний та для самоволь больше безкарности.

Ось що зайшло въ Ташкентѣ. Одень офицеръ побивавъ свою жену, а другій, що мешкавъ у него, вступивъ сѣ за женою. За то побивъ его першій и справа опинилась въ судѣ при-сильныхъ; обжалованого боронивъ мѣсцевый адвокатъ и редакторъ Русского Туркестана, Сумперъ, который мавъ сказати въ судѣ: що панове офицеры въ день мучають конѣ, а въ почин свои жены. Се дуже несподобалося полковникови Сташевскому, прѣте въ бѣлый день напавъ Сумпера въ его помещенію и; спаривши пашайкою, обѣцявъ убити якъ пса, если про се поважить сѣ написати въ свой газетѣ. Сумперъ такъ написавъ, але цензоръ ту новинку выкрипсиль. Однакъ началникъ города и пріятель Сташевского, который послѣ права достае такожъ одень при-мѣрникъ це цензурованой газеты, сказавъ те Сташевскому. А той водправивъ сѣ до Сумпера, а не заставши его дома, побѣгъ до суду, де той заступава справу, и тамъ на мѣсцѣ вымѣру справедливости сѣредъ людей въ бѣлый день

загнавъ Сумпера въ груди кулю, а самъ спокойно поійшовъ есбѣ домѣвъ, якъ бы нѣчого не сталося. На похоронахъ Сумпера було багато людей, его заступникъ мавъ надгробну бесѣду, але колп хотѣвъ только говорить за се, що сталося зъ небожникомъ, то хоръ сейчасъ зачинавъ "вѣчная память", бо такъ приказала полиція. Публика була дуже озлоблена, але Сташевского навѣтъ не арештовано, бо воля нѣбы убивъ невинного чоловіка въ обронѣ войскового чести; судъ войсковый наложивъ легку кару, але Сташевскій сподѣсь, що царъ его яко вѣрного своего сына отечества" увольнитъ, якъ се мало мѣсѣ въ инѣмъ подобномъ случаю.

А що на те російскій часописъ?
Російскій часописъ безъ вынѣтку не могутъ о такихъ справахъ писати, бо ели волюно писати про голодъ та зъ голоду умирающихъ тысячъ селянъ, то тымъ больше за такой рѣчи якъ: сектантство, рухъ политический, робѣтничій та рѣжній надужити ряду, а ели хочуть конче писати, то мусятъ писати такъ, щобъ вся правда була по сторонѣ ряду, бо въ противномъ разѣ певно ихъ не погласкують. То-жъ не дивуйтесь, що минувшого року за такой рѣчи въ Петербургѣ заставили одну газету на все, 4 на 4 мѣсѣцѣ, а на 16 инѣхъ наложено инѣи кары.

А якъ захочеть російска публика?
Російска суспѣльность чп тамъ, русскіе люди — якъ пише часописъ "Наканунъ" ч. 11., що-выходить въ Лондонѣ — "се вѣще духомъ. По правдѣ, що за дивный народъ! — въ дома брѣдъ, насильство, розбѣи, грабѣжъ, убожество, темнота и все, що хочете. Думаютъ, що крѣпше и не може бути и критикують гнилыи западъ, метаютъ громы. Въ Франціи комедія Дрейфуса. И всѣ людѣ та часописи розправляютъ о упадку французской націи и республѣи. Але цо тамъ на улицѣ збито 2000 студентѣвъ таки подѣ носомъ, се нѣкого не интересуе, наче-бъ се ставилъ не въ столицѣ російской державы. Англійцѣ бурѣвъ — се певно и послѣ думки російской су-

спѣльности — рѣчь варварска, але цо такі въ Россіи утнѣтають Малоросѣвъ, Поляковъ и инѣихъ, бить та замыкають робучихъ, водбѣрають останки конституціи Фінляндіи, — о томъ ша! — наче бѣ сѣ дѣялось цо найменше въ Бразиліи." И такъ поступае російска публика гсе. А ели вже конче за цѣмъ прійдѣсь доторкнути, то скоро зашумитъ нагайка або тупе жандармъ, то все залазитъ въ мышачѣ дѣры, щобы опѣсала зновъ вылѣзти розправляти прогнилыи западъ. Такой російскій порядокъ! А якъ они спльно вгрызлись въ тѣло російской суспѣльности, то можемо судити зъ того, цо навѣтъ таки велиты духа яко графъ Левъ Толстой, писатель и найбільшій мыслитель. не пограбилъ цѣлкомъ высвободитись.

Ось друкуеся за границею (въ Россіи не волюно) его романъ (повѣсть) "Воскресеніе", въ котромъ описуе такожъ деякі особы и подѣ зъ житія російскихъ революціонерѣвъ; а описуе перазъ такъ поверховно, цо приходять сѣ думати, цо не знае докладно исторіи руху революціонного російского, а деякі описы революціонерѣвъ выхаютъ наче простій розбѣйники.

Взагалѣ російска суспѣльность, безъ взгляду на народности, станы и вѣроисповѣданія, можемо подѣляти на три части. Перша — се рядъ зъ своими духовными, войсковыми и свѣтскими услужниками та бюрократи-царемъ въ головахъ, котрій все держать въ свой темной силѣ подѣ девізію "на сѣмъ бытъ"; друга — се ти живыи струѣ рѣжнихъ сектантѣвъ, революціонерѣвъ и робѣтничѣвъ, котрій вѣчно воюють зъ першою; трета часть середна — се та велика горлата маса, цо критикуе гнилыи западъ, баятъ все ло по всѣхъ закуткахъ свѣта, а не хоче бачити того, цо дѣсь подѣ носомъ.

Тому справедливо можемо сказати за авторомъ статіи: "Нѣсколько словъ ко русскому обществу" (Наканунъ ч. 11.) "правда, много есть злого на западѣ, но не по-вольнииско забывать, цо то все есть и въ Россіи; кромѣ того въ Россіи есть ще множество горшого, цо на

западѣ нема; то все добре, цо есть въ Россіи, есть и на западѣ, але кромѣ того на западѣ есть ще много лѣпшого, цо нема въ Россіи". Коли такъ стане задвѣляться російска суспѣльность, то, тогды доперва буде можна думати о поправѣ російско-державныхъ водносинъ на лучше. Однакъ нѣмъ до того прійде, то наразѣ для насъ каждого Русина повинна бути и есть тайнепатриотическою частію бачимо предѣтѣвъ лучший долѣ для цѣлои Россіи, а тымъ самымъ и для нашихъ родныхъ братѣвъ тамже.

А. Левковъ.

Вѣсти зъ Америки.

Першій русскій балъ и театральне представлене въ Нью Йорку.
Дня 17. фебр. товариство им. Ивана Наумовича устроило балъ зъ театральнымъ представлениемъ "Сатана въ бочѣхъ", спѣвамп, декламациями и зъ забавными бесѣдами.

Помимо страшнои бурѣ, народа зобралось досѣть богато, переважно зъ самого Нью Йорку, бо зъ инѣихъ мѣсцевостей люде не могли прійти задля великой снѣжнѣи бурѣ. Мѣжъ инѣими було богато значѣйшихъ Чехѣвъ.

Около 9-ои години уставлено крѣсла въ ряды и всѣ спокойно заняли мѣсца. Коли все утихло, поднесла сѣ заслона и хоръ водѣспѣвалъ "Миръ вамъ братя". Всѣ приняли пѣсеню оплесками. По скѣнченю пѣсни выступила сестра зъ братства св. Ольги, Юстана Галь и зъ жаромъ водѣкламовала "У любви сила наша". Всѣ були одушевленны, а декламаторку нагороджено оплесками. Потому выступила Анна Малецка и Павло Бѣлорусскій и въ дуѣтѣ водѣспѣвали "Родимый край". Народъ зъ одушевлениемъ слухавъ рускон пѣснѣ та звучныхъ голосѣвъ и спѣваковъ нагороджено оплесками. Водтакъ выйшли на сцену Викторъ Гладикъ и Полякарпъ Брода и представили "Глухого Грѣца и его кума". Гостѣ захопились водѣ смѣху. Но чувство каждого змінилось, бо

заразъ выступивъ Яковъ Кода и водѣкламовавъ "Хто рано встае, тому Богъ дае". Зъ декламации вывязавъ сѣ знаменито и всѣ нагородили его оплесками. Водтакъ выступивъ Иванъ Парильякъ, Симеонъ Ядловскій и Павло Бѣлорусскій, та показали смѣшну штуку зъ фляшкою "сальцеру". Каждый мусѣвъ смѣяты сѣ, а по скѣнченю оплескамъ не було кѣнця. Но всѣ утихли, коли выступили на сцену Викторъ Гладикъ и Павло Зятникъ та представили двоихъ кумѣвъ "Гриця и Василя", цо горлили про хору жену. Вкѣнци хоръ водѣспѣвалъ "Козакъ пана". По скѣнченю пѣсни В. Гладикъ просиовъ гостѣвъ, цобъ всѣ заховались спокойнѣи, доки тѣ, цо будутъ представляти "Сатана въ бочѣхъ", уберуть сѣ. За той часѣ пригравала музыка. Коли заслона поднеслась а на сценѣ показавъ Фесѣка (Анна Малецка) убрана въ порядне лемковске убране, втѣсѣ не було кѣнця. Не годенъ я розбирати, якъ выпали поодинокіи части, скажу однимъ словомъ, цо все вывязалось зъ своихъ роль знаменито. Актеры були такъ штучно поприбраны, цо нѣкто не могъ розпознати. Особливе вражѣне зробила своимъ правдивымъ водданемъ роль Фесѣка — Анна Малецка, жена Ивана Малецкого, за цо зѣстала нагороджена великимъ букетомъ зъ живыхъ цвѣтовъ. Тутешный дѣвчата не могли надивити сѣ, якъ руска жена може цѣмъ подобного робити, цобы не смѣяти сѣ. Теперъ тѣ, цо мають троха олю въ головахъ, набрали великой охоты до театру. Всѣ хотѣли бы якъ найскорѣше грати въ театрѣ. Смѣхамъ и оплескамъ не було кѣнця, такъ, цо треба було чекати кѣлька хвиль нѣмъ гостѣ утихли. На лицѣ каждого малювалась невисказана радѣсть, каждый любувався сѣ рускою пѣсеню, рускимъ словомъ.

По скѣнченю заграла доборна музыка и почались веселыи танцѣ. Рѣдтакъ В. Гладикъ въ короткихъ словахъ подяковавъ всѣмъ гостѣмъ за прѣвѣте на балъ, та заохотивъ всѣхъ, цобъ громадно приступали до братства, бо только въ той способъ зможемо прійти до

Буракъ — такъ само и Москалѣ хочуть водобрести нашему рускому народови его землю. Ба, землю вже водобрели, бо найбільша часть рускон краины належить до Россіи, подѣ московского або російского царя — и тамъ найбільше жѣ Русинѣвъ.

Тотѣ Русины, цо жѣють подѣ московскимъ царемъ, называютъ себе также Украинцами, а свѣій русскій край — Украиню. Колѣсь мала Украина своихъ князѣвъ а потому своихъ гетьманѣвъ и була самостѣйною державою, але прійшла Москва и сказала такъ: "ваша Украина — то русскій край и въ нѣй мешкае русскій народъ; а цо Москва — также русскій край и русскій народъ, отже то е нашъ край и нашъ народъ". И тодѣ Москва прилучила Украину до себе, такъ якъ бы то бувъ московскій край. Цѣлкомъ такъ само, якъ той богатый Иванъ Буракъ прилучивъ до своего грунту поле бѣдного Ивана, бо — каже — того поле записане на Ивана Бурака, а я называю сѣ Иванъ Буракъ, то оно мое.

Але то на томъ не конецъ, цо Москалѣ забрали намъ нашу руску землю; теперъ, то онѣ вже водбирають намъ нашу руску мову. Бо тамъ въ Россіи, подѣ московскимъ царемъ, наша родна, красна руска мова заборонена подѣ карою; нашимъ Братамъ Русинамъ або Украинцамъ, цо жѣють въ Россіи, не волюно въ руской мовѣ анѣ книжокъ друковати, анѣ газетъ выдавати; тамъ не волюно въ школахъ рускѣ дѣти рускою мовою учити, а въ церкви не волюно проповѣдъ говорити. Тамъ въ Россіи все мусѣйти по московски — а по руски, то нѣчого не волюно, а якъ котрый Русинъ водважний и за своею мовою обстане, то заразъ закують его

въ кайданы и на Сибирь або до тюрьмы. Бо Москалѣ кажутъ, цо то ихъ московска мова — то е справедлива руска мова и тому хочуть, цобы и Русины по московски говорили. А за нашу руску мову то Москалѣ говорятъ, цо она "халхольска", т. зн. хлопска, проста мова, цо она нѣчого не варта и еи забороняють.

Также и той богатый адвокатъ говоривъ: "То мой Иванъ Буракъ — е справедливый Иванъ Буракъ — а тамтой, — то нѣ, тамтой бѣдный — то нѣчого не варта".

Бо такъ, якъ той богатый Иванъ Буракъ наймавъ собѣ бувъ фальшивого адвоката, цобы людску кривду накручувавъ на богачову правду, такъ и Москалѣ наймають собѣ также своихъ адвокатѣвъ, цобы русскій народъ и руску мову на московскій ладъ накручивали. Тотѣ люде, цо накручуютъ русскій народъ и руску мову на московске, — называютъ сѣ москвофілы. Такъ якъ той богатый фальшивый адвокатъ говоривъ: "нема двоихъ Ивановъ Бураковъ — лише е одень Иванъ Буракъ, бо коли имѣ одно, то и чоловікъ одень" — также-жъ и москвофілы говорятъ: "нема двоихъ русскихъ народѣвъ — лише одень русскій народъ, бо коли имѣ одно, то и народъ одень".

И такъ якъ той фальшивый богатый адвокатъ уживавъ всѣхъ способѣвъ, цобы тому бѣдному Иванови Буракову справу покусавати, цобы той бѣдный Иванъ не прійшовъ до своего грунту — такъ само и наши москвофілы, де лишь могутъ, шкодять и кириють нашой руской народной справѣ. Наибольше шкодять москвофілы тымъ, цо сѣють межѣ Русинами незгоду и роздорѣ, баламутять руску интелігенцію и рускихъ хлопѣвъ и розбивають насѣ, Русинѣвъ, на двѣ партіи:

одну, цо тягне за своимъ, а другу, цо тягне за московскимъ. Тѣ москвофілы не хочуть тримати разомъ зъ всѣми Русинами, пно все робять окреме и все на перекорѣ. Заложили собѣ Русины товариство "Просвѣта", цобы нашъ народъ процвѣтивъ сѣ и экономично подѣбѣ сѣ — то москвофілы до того не пристали, але на перекорѣ заложили собѣ свое окреме "Общество им. Мих. Качковского" — а "Просвѣтъ" и "читальнямъ" "Просвѣты", де пно могутъ, тамъ шкодять. Напротивъ "Свободы" выдають "Русское Слово", напротивъ "Дѣла" выдають "Галичанина", напротивъ политического товариства "Народна Рада" мають свое политичне товариство "Русская Рада". И такъ всеюди розбивають онѣ Русинѣвъ на двое, и тымъ дуже Русинамъ шкодять, бо черезъ те Русины не мають силы, цо разомъ не тримають сѣ. Москвофілы дуже шкодять ще и тымъ, цо хочуть завести середѣ Русинѣвъ московску мову, хочуть, цобы Русины водрекли сѣ своей мовы, а зачали говорить и писати по московски. Москвофілы кажутъ, цо наша родна руска мова, то лише для "пастухѣвъ" пасуе, лише для хлопѣвъ и взагалѣ для простого народу, а руска интелігенція, духовна и свѣтска повинна говорити и писати по московски, бо то паньска мова. Якъ бы у насъ такъ стало сѣ, якъ москвофілы хочуть, то тодѣ наша руска интелігенція водлучила бы сѣ подѣ простого народу, бо интелігенція говорила бы по московски, а простый народъ по руски — а се було бы дуже зле для нашей хлопской рускон справы, якъ бы руска интелігенція не тримала зъ простымъ сѣльскимъ народомъ. А була бы зъ того еще и друга шкода: бо интелігенція выдае газеты

и книжки; то-жъ якъ газеты и книжки будутъ друкувати сѣ московскою мовою, то нашъ сѣльскій народъ не буде могъ тыхъ книжокъ и газетъ зрозумѣти, не буде ихъ читати и лишитъ сѣ темный, непросвѣщенный.

Такъ то москвофілска робота веде до того, цобы нашъ народъ водрѣкъ сѣ своей мовы и цобы переставъ бути окремымъ народомъ; москвофілска робота веде до того, цобы роздѣлити всѣхъ Русинѣвъ на двѣ партіи, — цобы розлучити интелігенцію водѣ простого народу, — цобы простый народъ лишивъ сѣ темный — и цобы такимъ чинѣмъ нашъ русскій народъ не могъ нѣколи прійти до лѣвшон долѣ.

А зъ цого тога москвофілска робота походить? А не зъ цого иншого — лише зъ того баламутства, цо е два руски народы, а одно имѣ мають, зъ того, цо Москалѣ также называютъ себе рускимъ народомъ, а свою мову — рускою мовою.

То цо-жъ намъ робити, цобы не було того баламутства тай той бѣды, яка и зъ него выходить? А мусѣмо такъ робити якъ зрѣвавъ той бѣдный Иванъ Буракъ; мусѣмо себе водрѣжнати водѣ того другого руского народу. Такъ якъ бѣдный Иванъ Буракъ называвъ себе: Ивановъ Буракъ, Придороднымъ, цобы себе водрѣжнати водѣ богатого Ивана Бурака, такъ и мы, цобы себе водрѣжнати водѣ московско-русского народу, мусѣмо себе называти: украинско-русскимъ народомъ. То тодѣ и мы самѣ цѣлыи свѣтъ буде знати, цо о московско-русскій народъ — то цо пнише, а украинско-русскій народъ — то зновъ цо и пнише. И тодѣ не буде вже нѣякого баламутства

